

► Hier begon de bevrijding van de Fransen

▲ Gerard Nanninga in de 'legertent' met het beeld van de Russische generaal Alexander von Benckendorff bij Het Weijtendaal. FOTO RUBEN MEIJERINK

Stoere generaal in brons in Wijhe

Trots en fier staat hij in zijn generaalsuniform. Sinds deze week is Wijhe een bijzonder standbeeld rijker. Alexander graaf von Benckendorff (1781-1844) kijkt uit over het terrein waar ruim tweehonderd jaar geleden zijn regiment Basjkierse soldaten weken gelegerd was.

Sandra Veltmaat

Wijhe

De legergeneraal is geplaatst in een stalen frame dat een Basjkierse officierstent voorstelt, waarin hij in die tijd verbleef. Boven op de tent is het wapen van de Russische tsaar Alexander I afgebeeld door de Russische kunstenaar Alexander Taratynov, die het beeld ontwierp.

De militairen uit de Russische republiek Basjkortostan bouwden onder leiding van de doortastende generaal Von Benckendorff in 1813 een pontonbrug over de IJssel bij Veessen om daarna door te stoten richting Amsterdam en Den Haag. Onder leiding van de Baltisch-Russische generaal werden de troepen van Napoleon uit Nederland verdreven. De Basjkierse 'kozakken' zoals ze ook wel genoemd werden, vormden de erewacht bij de intocht van de Prins van Oranje, de latere koning Willem I, in Amsterdam. „Dit heeft de geschiedenis van Nederland voorgoed veranderd.”

Dat zegt amateur-historicus Gerard Nanninga op bevlogen toon. Hij woont al 33 jaar in Wijhe en is

al bijna net zo lang actief voor de lokale historische vereniging. „Maar van Von Benckendorff en de rol van zijn regiment van bereiden kozakken uit het uiterste oosten van de Russische federatie had ik nog nooit gehoord.”

Door Jurn Buisman en Dunya Verwey is Nanninga op de historische plek gewezen. „Waar wij nu staan, hier voor ouderencentrum het Weijtendaal, is de bevrijding van Nederland van de Franse overheersers begonnen. Buisman is directeur van museum Geelvinck in Amsterdam. Hij en zijn vrouw hebben sterke banden met Rusland. In 2013 vroegen ze mij om wat dingen uit te zoeken in verband met een tentoonstelling die zij maakten over de Nederlands-Russische betrekkingen. Ik was helemaal verbaasd over dit verhaal en ben er toen diep ingedoken, samen met plaatsgenoot Freerk Kunst.”

‘Wandelend archief’

Acht jaar houdt Nanninga zich nu bezig met de geschiedenis van de Basjkieren in Wijhe. Samen met Kunst, collega-lid van de Historische Vereniging, vormt hij nu het ‘wandelend archief’ over de episode. „We zijn de historische papieren ingedoken. Hebben documenten gevonden met declaraties van de manschappen waardoor we meer te weten zijn gekomen.”

Van Von Benckendorff en de bereiden kozakken had ik nog nooit gehoord

– Gerard Nanninga, onderzoeker

Nanninga is op zoek gegaan naar de kleinste snippertjes geschiedenis over die tijd. „Dat viel nog niet mee. Het is amper bekend. Door de zoektocht is er bijvoorbeeld een schilderij opgedoken uit particulier bezit waarop de schipbrug is afgebeeld. En we vonden een foto, rond 1850 gemaakt, dus een van de eerste die gemaakt zijn, van de burgemeester Gilles Schouten en zijn vrouw. Hij was in functie toen de Basjkieren hier legerden. Zo proberen we de geschiedenis stukje bij beetje te reconstrueren.”

Vanuit diverse delen van de wereld is belangstelling voor de gebeurtenissen rond de IJssel in Wijhe en Veessen in 1813. Aan een internationaal webinar deden deze week wetenschappers en kenners van de materie uit diverse landen mee. Eind volgend jaar volgt een wetenschappelijke conferentie.

Nanninga raakt niet uitgepraat over de plannen die allemaal op stapel staan. „Begin volgend jaar openen we in Wijhe een expositie over Von Benckendorff en zijn Basjkierse regiment. En we werken aan een lesprogramma voor de scholen. Het is zó belangrijk ook de jeugd hierbij te betrekken. Mensen zeggen altijd: ‘Geschiedenis is voor gepensioneerden’, maar dat hoeft niet zo te zijn, als je het maar beeldend maakt voor jongeren.”

In Veessen is gistermiddag een ‘luisterbankje’ in gebruik genomen dat geplaatst is bij het beeld van een Basjkierse ruiter, ook van de hand van Alexander Taratynov. Het beeld is in 2018 geschonken door Basjkortostan. De feestelijke onthulling van het standbeeld in Wijhe is vanwege corona naar een later tijdstip verschoven.

■ De resultaten van het historisch onderzoek zijn gepubliceerd op een nieuwe website: bashkirs.nl